

הלקח של בן גוריון: השבתת המשק מסכנת את מטרות המלחמה

written by ד"ר אל"מ במיל" חנן שי | 13.08.2025

הקריאה להשבתת המדינה לשם החזרת החטופים [1] דווקא בשעה שכבוש עזה הוא הדרך בעלת הסיכויים הגבוהים ביותר להביא להכרעת חמאס ולכניעתו בתמורה להחזרת כולם בפעימה אחת [2] היא מהלך שמסכן את מטרות המלחמה, מגביר את השסע הפנימי, ומעניק לחמאס יתרון ממשי במשא ומתן.

במקביל להכנות לכיבוש עזה יש להמשיך בשיחות שחמאס עצמו יזם את חידושן, מתוך הבנה שהכיבוש עלול להכריעו בוודאות גבוהה, שכן אם הן יניבו פרי [3] הכיבוש יתייתר. בתנאים אלה, שביטה כללית מאבדת כל הצדקה: היא מסכנת את מימוש המטרה, מחלישה את העורף ומערערת את החזית המדינית.

השיעור ההיסטורי [4] ניצחון פירוס ב-1933

כדי להבין את חומרת הטעות שבשביתה המוצעת, ראוי להיזכר בפרשת הבחירות לקונגרס הציוני ה-18, שהתקיימו חודשים ספורים לאחר עליית היטלר לשלטון בינואר 1933, בשעה שהסכנה ליהודי אירופה כבר הייתה מוחשית וברורה. הקונגרס היה אמור לעסוק באיחוד השורות בתנועה הציונית ובגיבוש תוכנית פעולה עולמית להתמודדות עם האיום הגובר מגרמניה.

באותה תקופה, המפלגה הפועלית של היישוב הייתה קטנה, וסיכוייה לזכות בבחירות היו נמוכים מאוד מול הרוב בקונגרס הציוני שגיבש סביבו המחנה הרוויזיוניסטי. בן-גוריון, ששהה אז במסע בחירות בפולין, קיבל את הידיעה על רצח חיים ארלוזורוב [5] ובטרם ידע את פרטי האירוע לאשורם [6] האשים את הרוויזיוניסטים באחריות לרצח. ההאשמה הזו, שנזרעה לתוך האווירה הציבורית הרתחת, חוללה תפנית פוליטית דרמטית: מפלגת הפועלים זכתה בניצחון בחירות מדהים, אך בדיעבד [7] היה זה ניצחון פירוס. הפיצול הפוליטי שהעמיק בעקבותיו הפך למעשה לקריעת העם היהודי והיישוב לשניים ערב השואה [8] בדיוק בשעה שהעם נזקק לאחדות גורלית מול האיום הקיומי מגרמניה.

כעבור שנה בלבד, הבין בן-גוריון את ממדי הנזק האסטרטגי. לנוכח הסכנה הקיומית ליהודי אירופה, הוא יזם את "פסגת לונדון" עם זאב ז'בוטינסקי, בניסיון לחולל "שלום גדול" ואיחוד שורות בין המחנות. המפגש לא רק הוליד הסכם פורמלי לשיתוף פעולה פוליטי, אלא גם יצר ידידות אישית עמוקה בין השניים. אלא שבעקבות עומק השנאה שניטעה בתנועה הפועלית נגד הרוויזיוניסטים [9] שנאה שבן-גוריון עצמו תרם ללבונה [10] הוא לא הצליח להשיג רוב דמוקרטי שיאשר את האיחוד.

לאחר כישלון המהלך, כתב בן-גוריון לז'בוטינסקי מכתב מרגש, שבו הביע את כאבו על ההחמצה ואת הערכתו ליריבו לשעבר:

"פרק לונדון לא יימחה מלבי^[2] ואם נגזר עלינו להילחם^[2] תדע, שבין 'אויבך' יש אדם המוקיר אותך וכואב את כאבך^[2] עודני מאמין באפשרות 'השלום הגדול'.

ז'בוטינסקי השיב לו ברוח של פיוס: "מאוד שמחתי למכתבך: הוא 'נחמני'^[2] אתה הזכרתני כי אולי בכל זאת יש קץ".

אולם גם הרוח הפיוסית והחרטה ההדדית שביטאו השניים במכתבים לא יכלו עוד להחזיר את הגלגל לאחור. מרגע שהאומה עלתה על דרך שסימנה פילוג עמוק ערב איום קיומי^[2] לא היה עוד ביכולתה לרדת ממנה. חרטה ופיוס מאוחרים אינם מסוגלים לתקן את המחיר ההיסטורי של קריעת העם בשעת מבחן.

הלקח להיום

היום, כשישראל מתמודדת עם האיום הקשה ביותר בתולדותיה, והסיכויים להשבת החטופים במהלך הצבאי ההכרעתי שצה"ל מתכוון לממש^[2] גבוהים יותר מכל דרך פעולה אפשרית אחרת^[2] שביתה כללית, על כל כוונתה הטובה, היא איום ממשי וברור על מימוש מטרת יוזמיה ומארגניה. אם עומדת מאחוריה מטרה של השגת רווח פוליטי, היא עלולה להיות חזרה על אותה טעות היסטורית שעשה בן-גוריון: מהלך שמעמיק את הפילוג דווקא בשעה שדרושה אחדות, ושעלול לשלול מאיתנו את היכולת להשלים את ההכרעה ולנצל הזדמנות אסטרטגית^[2] ולהסתיים בניצחון פירוס.

ההיסטוריה מלמדת כי אומה עלולה לאבד את כושר ההכרעה שלה לא מפני אויב חיצוני חזק, אלא בשל החלטות פנימיות המחלישות אותה ברגעים מכריעים. זהו לקח שאינו מתיישן: בשעת מבחן קיומית, האחריות העליונה היא לשמור על יכולת הפעולה המשותפת ולמנוע צעדים המעמיקים את הקרע ומסיחים את המאמץ מן ההכרעה. מי שמחמיץ את ההזדמנות לאחד כוחות^[2] עלול לגלות שפיוס וחרטה מאוחרים כבר אינם משנים את תוצאות הדרך שנבחרה.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 13 באוגוסט, 2025.